

EKSISTENSIALISME

21.01.2014. Nils Martin Aslaksen.

Filosofi kan inndeles i fem hovedgrener: metafysikk, epistemologi, etikk, politikk og estetikk.

Virkeligheten. Tingene rundt oss er værende. Årsaken til det værende kalles Væren. Væren er den fundamentale virkelighet.

– Dette kan ha en parallell til Kants tingen for meg og tingen i seg selv. Rasjonell filosofi har et lignende skille mellom eksistensen og virkeligheten. I rasjonell filosofi brukes dette til å etablere tre aksiomer som grunnfjell i filosofien.

Intethet. Alt som eksisterer har intethet som en vesentlig egenskap.

Mennesker har endel egenskaper, hvorav intethet er den mest dominerende.

Ved fødselen er mennesket fullstendig uten identitet.

Etterhvert som livet skrider fram gjør individet valg og skaper som en følge av det sin essens (identitet).

Det man er født som er ikke viktig, men gjennom valg, handlinger og konkret levd liv oppstår essens. Individet belyser med andre ord verden gjennom sitt prosjekt.

Essensen kan dermed forandres, (fordi eksistens kommer foran essens). Når man dør blir man oppslukt av Intetheten.

Determinisme. Hvis essens gikk forut for eksistens ville det å være menneske være forutbestemt eller determinert, f.eks. av skjebnen, el. Eksistensialister er derfor motstandere av determinisme.

Fri vilje finnes i eksistensialismen, men det virker ikke som om de skjønner resonnementet for dette.

I rasjonalistiske filosofier er <fri vilje> aksiomatisk.

Frihet er definert som absolutt frihet; dvs. fullstendig fravær av alle mulige begrensninger. Så lenge en eksistensialist er tvunget til å godta at $2 + 2 = 4$, så finnes ikke frihet.

Ansvar. Individet defineres av valg og handlinger. Fordi mennesket er fritt har det også ansvar for de frie valgene.

Fornuften kan bare gi kunnskap om de værende ting;

Væren kan ikke forståes vha. fornuften. Derfor må man ta i bruk ikke-rasjonelle erkjennelsesmetoder som tro, følelser, intuisjon og vilje.

Eksistensialister mener man kan og bør åpne seg for Væren og glemme de værende ting.

Kjedsomhet gjør at man blir mer mottakelig for Væren, for da er man ikke opptatt av de værende ting.

Kunnskap og metoder for å skape viten.

Eksistensialismen har ikke omfattende filosofiske systemer med standpunkter innen metafysikk, epistemologi, etikk, osv.

- Sannheten kommer innenfra, og kunnskap er subjektiv.
- Eksistensialismens problem, og feil, er at de tror de kan finne ut noe Væren.

Religion og gud skal være uklar. Religiøse eksistensialister er motstandere av gudsbevis. Å tro er å godta det som ikke kan forstås. En forståelig religion er, og skal være, hensiktsløs. Intelligens er en hindring for tro. Intelligens må derfor bekjempes.

Når mennesker lager en ting har de en ide, eller formål. Da kommer essensen før eksistensen.

- I ateistisk eksistensialisme finnes ingen skaper. Derfor kommer eksistens før essens.
- I teistisk eksistensialisme finnes en skaper, men problemet er at hans veier er uransakelige. Troen på at han vil gi et meningsfullt liv er den egentlige måten å møte den absurde meningsløsheten.

Tenkning. Refleksjon trengs ikke. Men pasjon trengs.

Angst. Det er skremmende at mennesket må foreta valg. Ethvert valg fører til at et utall andre valgmuligheter kan forsvinne ut i intet.

- Velger man en utdanning sier man samtidig nei til andre utdannelser. Velger man et yrke sier man nei til andre yrker. Hver eneste valgsituasjon er skremmende, siden det ikke finnes saklige grunner for å si ja til noe og nei til noe annet. Mennesket tvinges hele tiden til å ta valg. Angsten oppstår fordi man er redd for konsekvensene eller redd for å gjøre feil. Kanskje er det angst for frihets-tvang?

Sosialpsykologi. Den andres blikk ser deg. Og du selv ser deg selv «med den andres blikk». Man erfarer seg selv i den andres blikk. F.eks. kan man skamme seg over seg selv, slik man ville nedvurdert en annen som gjorde det samme. Den annen trenger ikke nødvendigvis å være tilstede for at man skal dømme seg selv. Man inntar et refleksivt forhold til seg selv. F.eks. hvis man er filosof, kan man ha et klart bilde av hvordan en filosof handler. Denne forestillingen kan erstatte ens valgfrihet. Ofte handler man i sterk tilknytning til sosiale normer.

Etikk finnes ikke.

Verden er absurd, meningsløs og amoralsk. Det finnes ikke mening i verden ut over den mening man selv gir til den. Rettferdighet finnes ikke. Hva som helst kan skje med hvem som helst. Onde ting kan skje med gode folk. Mennesket har ingen normer å velge fra.

Politikk. Praktisk talt alle eksistensialister er tilhengere av en sterk stat. Kierkegaard var tilhenger av en autoritær styreform. Heidegger var nazist. Og Sartre sto på god fot med franske kommunister.

Eksistensen er et litt dumt ord fordi det betyr nærmest det motsatte i rasjonell filosofi. Eksistensen i rasjonell filosofi ligner mer på Væren (eller essens).